

ТРАВЕНЬ 2025 р.

5

ВЕСЕЛКА

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

Травень

Оксана Сенатович

Травень

Я травень – сонця помічник,
Я в сонця – сонячний двірник:
Щоденно вранці на зорі
Його стрічаю у дворі,
Кажу до нього: – В добрий час,
Ласкаво просимо до нас.

Я травень – місяць-килимар,
Я ще вигадник і шукар:
Луги вкриваю килимами,
Дружу з бездомними птахами
І в килимах отих густих
Ліплю будиночки для них.

Я травень – місяць-золотар,
Позолочу старий амбар,
Нехай на сонці золотіє
Старий амбар, і двір, і дім.
Нехай старий світ молодіє
Під диво-пензликом моїм.

Віктор Бойко

Травень-художник

Любить травень малювати
трави, квіти, сонце, хату.
Не запитує, чи можна.
Все малює – він художник.

Намалює озеро,
комарів під лозами,
Хвіст красивий півню,
а шпаку – шпаківню.

І кульбаби у траві
найсправжнісінькі, живі.

Синім річку намалює –
Травень синю фарбу любить.
І червону, й жовту, й чорну,
бурякову, помідорну.

Шепотять під вітром клени:
– Не забув ти про зелену?

Розмалюй.

Марія Познанська

Моїй мамі

Мамо, любя, добра, мила...
Як іще назв'яць тебе?

Це ж для мене ти пошила
З шовку плаття голубе.

Ти мені читаєш книжку,
Хочеш розуму навчить.

Ляжу спати – ходиш нишком,
Все боїшся розбудить.

Захворію хоч злегенька –
Цілу ніч не будеш спать.

Тож дозволь тебе, рідненька,
За усе поцілувать.

Григорій Усач

Мамині руки

Пахнуть руки в мамі
Хлібом, пиріжками,
Бо ці руки гарні
Трудяться в пекарні.
Глібчик у крамниці
Купить паляницю –
Пахне у хлібині
Мамин труд хлопчині.

Роман Чумак

Моя мама

Є багато в світі мам,
Та скажу вам прямо:
Я для себе вибрав сам
Найріднішу маму.

На обкладинці журналу
малюнок художниці Тетяни
Житнян.

«А ви думали, що Україна так просто. Україна – це супер. Україна – це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартom. В умовах сучасного світу їй немає ціни.»

(Ліна Костенко – українська поетеса.)

Чи знаєте ви, що...

Реальний Робінзон

Т. Полубко

Травень

Каштанчик свічками,
Кульбабка – ліхтарями
Присвічують,
Щоб травень святкував.
А він, наш кучерявий,
Зростив розкішні трави,
Ще й квіти
Поміж них порозкидав.
Ну, як тут не присвітиш?
Квітки збирають діти,
Вінки сплітають,
дякують йому.
Голівоньки квітчають
І пісеньки співають,
Звеличуючи
Радісно весну.

Тарас Шевченко

Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зраділа
І защебетала.

Завдяки популярності роману Даніеля Дефо «Робінзон Крузо» слово «робінзон» у багатьох мовах світу, зокрема й у нашій, стали вживати на позначення тих, хто силою обставин позбавлений людського середовища, відірваний від нього. Ця історія мала реального прототипа, однак такого роду пригоди – ба навіть із крутішим сюжетом – траплялися і з іншими.

Розпочнемо з Олександра Селькірка, бо саме його мемуари лягли в основу згаданого роману Даніеля Дефо. Щоправда, фактаж письменник творчо переосмислив. Реальний прототип був шотландцем і служив боцманом на піратській галері «Сенк Пор». Але посварився з капітаном і у травні 1704 мусив висадитися на маленькому безлюдному острові Мас-а-Тьерра в Тихому океані. Там побудував собі хатину з колод і листя, добув вогонь за допомогою тертя одного шматка дерева об інший та приручив диких кіз. Чоловік харчу-

вався м'ясом морських черепах, рибою і фруктами, шив собі одяг із козячих шкур. Аж 2 лютого 1709-го знову побачив людей: до берега причалили англійські військові кораблі «Дюк» та «Дюшес». Моряк-самітник із густою бородою на той час уже майже розучився говорити. Його взяли на борт, і аж після ще трьох років плавання він нарешті повернувся додому.

Ілюстрація українського художника Юрія Вовка (1899-1961) до роману Данієла Дефо «Робінзон Крузо».

У СВІТІ КАЗОК

Діти, ви, напевне, вже прослухали та й самі прочитали не одну казку. Більшість тих казок, які ви слухали або читали, називають народними. А чи ви задумувались над тим, чому їх так називають і коли, за яких умов вони складені?

Люди почали складати казки в сиву давнину, задовго до того, як навчилися писати, і передавали їх із уст в уста, з покоління в покоління. В тих казках відбивалися їхні уявлення про світ і про обставини, в яких вони жили. Але де не означає, що той світ був казковий, не такий, як тепер. Ні, просто люди тоді ще дуже мало знали про нього, в явищах природи, які тепер нам здаються звичайними і буденними, бо ми можемо їх пояснити законами науки, вони вбачали дію якихось фантастичних сил, приязних або ворожих, добрих або лихих, сил, яких треба уласкавлювати або з якими треба боротися.

Чорт і староста (Норвезька казка)

Був собі колись староста, такий лихий та несправедливий, що гіршого й не знайдеш.

Якось прийшов до нього чорт та й каже:

– Заберу я тебе з собою. Я вже стільки чув від людей: «Хай би того старосту чорт забрав!» Тому доведеться тобі піти зі мною. Бо ти справді такий лихий та несправедливий, що гіршого й бути не може.

– Якщо ти слухатимеш усе, що люди кажуть, то не знатимеш, де правда, а де брехня, – відповів староста. – Та коли ти такий чемний, що виконуєш усі їхні бажання, то, може, я й цього разу викручусь.

Староста був меткий на язик, а чорт не дуже злий. Кінець кінцем вони погодились на тому, що підуть разом селом і коли почують, як хтось спересердя побажає іншому, щоб того чорт забрав, то чорт забере його замість старости.

– Добре, але тільки в тому разі, як бажання буде висловлене від щирого серця, – поставив умову чорт.

Найперше вони зайшли до хати, де жінка збивала масло. Побачивши чужих, вона зацікавлено витріщилась на них. І не помітила, як поросся, що нипало біля неї, устроило рильце в масницю. І так йому сподобалась сметана, що воно й випило її всю.

– Ну, нема гіршої ненажери за свиню! – крикнула жінка й вилаялась: – Хай би тебе чорт забрав!

– От і бери поросся! – сказав староста чортові.

– Ти справді повірив, що ця жінка рада подарувати мені поросся? – спитав чорт. – Що ж тоді вона заколе на Новий рік? Ні, це було сказане не від щирого серця.

Зайшли вони до другої хати, а там дитина саме зробила якусь шкоду.

– Ох, нема вже в мене сили! – закричала мати. – Весь час треба пильнувати за цим малим бешкетником. Хай би тебе чорт забрав!

– От і бери дитину! – втішився староста.

– Ні, – сказав чорт, – коли мати лає свою дитину, то не від щирого серця.

Пройшли вони ще трохи й побачили, що назустріч ідуть двоє селян.

– Бачиш, он суне наш староста, – сказав один із них.

– Хай би його чорт живцем забрав, як він уже нам допик, – сказав другий.

– Оце вже сказано від щирого серця, – мовив чорт. – Ходи, голубе, зі мною.

І цього разу старості не допомогло ніяке хитрування.

Олег Буцень

Пісня весни

Сидів на сосні дятел. Цюкав, цюкав гіллячку – стомився. Вирішив перепочити. Коли чує: внизу говорять про нього. Схилив голову, аж то хлопець і дівчинка. Стоять під деревом, його розглядають.

– Трудяга цей дятел, – каже хлопець. – Ні влітку, ні взимку нема від нього порятунку комахам і личинкам. Скрізь знайде.

– Корисний птах, – погодилася з ним дівчинка. – Та тільки шкода: співати не вміє. А птах без пісні – що зима без снігу.

Ох і прикро ж стало дятлові від цих слів! Бач, його навіть за птаха не хочуть вважати. Зажурився бідолаха. Хіба він крил не має? Не літає? Не винищує комах? Думав, думав дятел і врешті надумав: «Дай-но і я спробую заспівати».

Вмостився зручніше на гілці, набрав повні груди повітря, розкрив дзьоб... Але замість пісні якийсь противний звук вилетів: квек, квек...

О з и р н у в с я дятел, чи ніхто його не почув. Начебто ні. Знову спробував заспівати. Еге, з такою піснею на люди не поткнешся!

Засумував дятел. А тут ще місяць лютий догулює остан-

ні дні. Ось-ось заіскриться снігами березень, заголубіє весняна розлпйвода. Все навколо заспіває, бо на то й весна. Як же дятлові без пісні?

Полетів дятел до синичок-сестричок.

– Навчіть, любі, своєї пісні. Хочу, як усі порядні птахи, співати.

– Що таке? Що таке? – загомоніли вертляві синички. – Невчасно ти, дятле, прилетів. Кому ж бо охота надголодь співів навчати? Прилітай, коли потеплішає. Тоді й навчимо. Покрутився дятел, до повзика подався. Може, він навчить.

– Ні, – відказав йому повзик, – часу нема. Сам знаєш, скільки його треба, щоб яку путящу личинку під корою взимку знайти.

І хоч кого вже дятел просив: і каркату ворону, і нічне страховисько пугача, – всі йому відмовили. Навіть миршаві горобці

Розмалюй.

пожаліли свого розбишацького чивикання.

Ох і розлютився дятел. Змахнув головою, цюкнув спересердя старий сучок на сосні, а той як забринить! На весь ліс луна розляглася.

– Що таке? Сучок співає?! Ану, давай співай!

І заспівав сучок. Цюк – бринить, цюк – бринить. Дивина!

Зрадів дятел. Почав пробувати сухі гілки на сусідніх деревах – теж співають.

На цей незвичайний спів позліталися з усіх усюд птахи. Посідали на гілках – слухають, дивуються. А дятел знай своє: виграє на сучку, наче дріб вибиває на барабані.

– Чуєте, тепер і в мене пісня є! – з гордістю каже дятел.

– Так хто ж таку пісню слухати стане, – засміялися птахи. – Ні голосу, ні мелодії.

– Зате... зате вона – перша пісня весни, – відповів догадливий дятел. – А весну всі з нетерпінням чекають. І такий пісні радітимуть.

ВІРШІ ПРО МАМУ

З Днем матері!

*Здоров'я, щастя,
мирного неба!*

Катерина Перелісна

Дуже люблю

Матусю, дай ручки твої поцілую,
За шийку тебе: обійму,
І щічки погладжу. Ти знаєш, матусю,
Як сильно тебе я люблю!
І ти мене любиш, хоч я неслухняна,
Частенько і шкоду роблю.
Та ти все пробачиш, мене поцілуєш,
І я тебе дуже люблю.

Степан Жупанин

Ніжні руки

Підняли мене з колиски
Ніжні руки мами,
Берегли від горя-лиха
Днями і ночами.
Вчили на землі стояти
І ходити вчили,
А коли бувало важко –
Додавали сили.
Працьовиті та невтомні,
Ласкою зігріті,
Руки мамині для мене –
Найсвятіші в світі.

Іван Гнатюк

Мати

Я прокидаюся рано –
Й зразу, хоч ще не встаю,
Тільки спросоння погляну –
Бачу матусю свою.
Мати – досвітня пташина,
Лиш засіріє – уже
Ходить по хаті навшпиньки,
Наче мій сон стереже.
Мати – то сонечко рідне,
Сонечко, хоч і земне, –
Слово її заповітне
Гріє і живить мене.

Вадим Крищенко

**Що кому
сниться**

Сниться полю дощик,
Картоплині – горщик,
А відерцю сниться
Копанка-криниця.
Сонце сниться вітам,
Хатці сниться брама,
А маленьким діткам
Сниться їхня мама.

Степан Пушик

Ненька

Як перша зірка зазирне до хати,
Як місяць тулить личко до вікон,
Тоді тебе вкладає ненька спати,
Сама ж не спить, а твій пильнує сон.
Пізніше ненька теж лягає спати,
Бо в ранці кличе праця у поля.
Тоді твій сон пильнує друга мати,
Вітчизна рідна – ось її ім'я.

3 ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

З Днем матері!

Богдан Ігор Антонич

Клени

Схилились два самотні клени,
читаючи весни буквар,
і знов молюсь землі зеленій
зелений сам, немов трава.

Оброслий мохом лис учений
поетику для кленів склав.
Співає день, співають клени,
лопоче сонячна стріла.

Всесвітній день вишиванки відзначають щорічно в третій четвер травня. У 2025 році свято випадає на 18 травня. Це свято об'єднує українців і прославляє нашу культуру та традиції.

Знайди 10 розбіжностей.

Варвара Гринько

Мама

Ще в колисці немовля
Слово «мама» вимовля.
Найдорожче в світі слово
Так звучить у рідній мові:
Мати, матінка, матуся,
Мама, мамочка, мамуся! –
Називаю тебе я,
Рідна ненечко моя!

Вадим Пепа

Матуся моя

Росте помаленьку

Оленка

Та й каже:

– Бабусю рідненька!

Мене ви не дуже хваліть,

Я знаю, – мені вже

п'ять літ, –

Найкраща у світі не я,

Найкраща – матуся моя!

Василина Головчук

Весняний пейзаж

Сьогодні для мене важкий день.

Учителька задала нам описати свою улюблену пору року. А що робити мені, якщо я всіх їх люблю?..

Я добре пам'ятаю, як одного разу запитав у батька кого він більше любить: мене чи маму. Батько відповів коротко: «Обидвох!».

Хоча я наполягала, що хоча би мене трішки більше, ніж маму. Та він усе своє і те саме: «Обидвох нарівно!»

Ось так і зараз. Не можу розділити їх. Бо усе одно їх люблю.

Для мене це – великий пейзаж, у одній рамі, яка має чотири частини, підписані тим самим художником і намальовані теж ним, лише в різних станах свого душевного та сердечного настрою: коли веселий, як весна, буйний, як літо, сумний, як осінь, холодний, як зима. Якщо одну частину відняти, тоді що там залишиться? Одна порожнеча, а я цього не хочу. Останні залишки снігу тануть під променями сонця і далі не мають сили противитися йому.

Сонце все більше та більше перемагає холод та сніг і викликає перші вісники весни – проліски, які ще неспішно та сором'язливо появляються, навіть не наважуючись підняти свої

голівки до нього, а тільки поклоняються йому.

Далі вже і весняні соняшники-квіти весело жовтіють, радіють йому і, наче слухняні, повертають за ним свої голівки-квіти.

Тепер так весело на душі, бо земля застелена широкою зеленою ковдрою, на якій розсипані різнокольорові квіти, дерева у садах у рясному цвіту, у городчику мама васильки та чорнобривці сіють, на полі – робота, а мені так хочеться соловейком заспівати, зозулею закувати.

Тут уже і перші черешні доспівають на Брищах, треба поласувати і насолодитися ними, бо вони так і манять мене своїми незрілими ще ягодами-черешеньками.

І це все повторюється кожного року, не так як дитинство, – тільки у спогадах.

Розмалюй.

Тамара Коломієць

Травень

**А чим же місяць травень
Поміж братами славен?
Іде і весело співа,
Дощами землю полива,
Святковими піснями
І громом над полями.
Не з лійки-поливалки,
А з грозової хмарки.**

Розмалюй.

Пісня про рушник

Слова Андрія Малишка

Музика Платона Майбороди

Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
Ти водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.

І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.

І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші, блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю, наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров.
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, і вірна любов.

І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

ЗНАЙОМТЕСЬ:

З ПИСЬМЕННИКОМ

Катерина Перелісна

Катерина Перелісна (Глянько-Попова) – українська письменниця, авторка численних творів для дітей. Народилася 2 грудня 1902 року в місті Харкові.

Родина, в якій росла Катруся, була дружною, бабуся Дарина розповідала онукам казки, їхня невеличка оселя перетворювалася на світ, де казкували Котигорошко і Кривенька Качечка, де правда перемагала кривду, а зло відступало в безвість перед добром.

Після гімназії Катерина Перелісна закінчила Інститут народної освіти (нині Харківський університет), працювала у дитячих садочках із найменшими дітками. Для них вона писала казки, віршики, сценки. А ще вона редагувала українські книжки.

Перші віршики та оповідання Катерини Перелісної були надруковані в журналі для дітей «Червоні квіти», який виходив у Харкові.

Її твори друкуються у харківських журналах і газетах, а пригодницький роман для дітей «Від Калькутти до Шанхая» було прийнято до друку «як твір українського Жуль Верна».

Родина із сином на руках у роки Другої світової війни покинула Україну.

Деякий час вони жили у Чехословаччині, потім у Німеччині. У місті Ашаффенбурзі Катерина Перелісна видала читанку для дітей «Євшан-зілля» зі своїми творами, але під різними прізвищами. Її хотілося показати, як багато письменників пишуть для дітей.

Згодом родина перебралася до Америки, де Катерина Перелісна повернулася до вчительської праці й до літературної творчості – писала вірші, казки, оповідання. Активно друкувалася в журналі для дітей «Веселка», що там виходив, видала кілька книжок «Для малят – про звірят» (1952), «Ой, хто там?» (1954), «Три правди» (1967, 1969, 1994); «Котикова пригода» (1972).

Її не стало 4 листопада 1995 року в Трентоні (штат Нью-Джерсі, США). Катерина Федорівна ще встигла побачити свою книжку «Вірші для дітей», яка вийшла друком в Україні у м. Хмельницькому 1992 року.

Катерина Перелісна **Доня**

Мамусенько, голубонько
Ти ж моя єдина!
Я до тебе все тулюся,
Мов мала дитина.
Ти ж мене усе голубиш,
Сонечком взиваєш,
Все для мене, а про себе,
Завжди забуваєш.
Як я виросту велика,
Зароблю я грошей,
І куплю тобі, я хатку,
І садок хороший.
Сядеш, нене у садочку,
Відпочинуть руки,
Що для мене все трудилися,
Набирались муки.

Розмалюй.

Розмалюй.

О. Винокуров **Гуляти хочу...**

Гримнув грім, що будь здоров!
Каже мама: «Дощ пішов».
У вікно дивлюся: де?
Дощ нікуди не іде,
Не біжить і не чвалає,
А калюжі наливає.
Все хлюпоче і хлюпоче.
Ну, а я гуляти хочу!
Досить дощику води,
Ще раз бризни та й іди.

Катерина Перелісна **Побажання**

Я не знаю, мамо мила,
Що тобі і побажати...
Перш усього – щастя, сили
І здоров'я всім у хаті.
Щоб жили ми всі у згоді,
Як ти завжди нас учила,
Щоб твоя усмішка гарна
Нас, як сонечко, всіх гріла.

Катерина Перелісна **Двоє «ем»**

Це словечко – коротеньке:
Двоє «ем» і двоє «а».
Я пишу його гарненько,
Хоч вже крейдочка й мала.
Намалюю ще малюнок
Кольоровим олівцем –
Для матусі подарунок,
Й надпишу отим слівцем.

Йосип Струцюк **Хмара і веселка**

Хмара чорна, хмара сива
дощ над містом розтрусила.

А над полем побіліла,
бо водиці захотіла.

І веселка вийшла з хати,
стала хмару напувати;

Стала хмарі на догоду
з Турії носити воду.

Але коромисло барвисте
вигнулося ген за місто.

Олесь Гончар

БРИГАНТИНА

(Уривок з повісті)

Незвичний стан переживає душа в цім дивнім урочищі Чортуватім. Ніби п'янить самий дух акацій, від нього аж чадієш, умліваєш, поринаєш в безміри якогось блаженства... Марися знову змружує очі, і одразу ніби зникає все, тане, маєш над собою лише цей дивний світ, зітканий із золотавості сонця й клубків білого, обліпленого бджолами цвіту. Досягається якась не знана раніш гармонія, сонце розлилося, і сама ти вже ніби розчиняєшся в солодкій млості природи, в її запашистих медах... Зовсім заплющуєш очі, і тоді тебе нема, життя розтануло, світ зіллявся, – на місці сонця вирує в небі тільки жовто-бура гаряча туманність, сповнена пахощів цвіте й золотої бджолиної музики...

Куточок кулінарії

Десерт «Білий сніданок»

Цей десерт є неймовірно смачним і ароматним. Медово молочний соус у поєднанні з соковитим яблуком і ревенем та м'ятою і створюють справді свіжу весняну комбінацію.

Інгредієнти:

Яблуко — 1 шт.
Банан — 1 шт.
Ревінь — 1 шт.
Грецький йогурт — 100 мл.
Мед — на смак
М'ята — на смак

Приготування:

Порізати яблука і написати їх в креманку. Збити грецький йогурт з медом, бананом. Додати до яблука порізаний ревінь і полити кремом.

Раїса Царьова-Форост

Горобець-бешкетник

Горобець бешкетував.

Бо погані звички мав:

То чіплявся він до всіх

Або ж брав когось на сміх.

Відвернув від себе друзів, –

Вже не кличуть гратись в лузі:

Забіяку треба ж вчити,

З усіма щоб мирно жити.

Зрозумів їх Горобець –

Став привітним. Молодець!

Катерина Перелісна

Гарне слово

Мама! Мама! — гарне слово,
Тільки скажеш – все готове!

«Мамо, кашки!» – кашка є.

«Мамо, чаю!» – вмиль налле.

«Мамо, спатки!» – вже роздітий,
І у ліжку, і укритий.

«Мамо, ніжку зав'яжи!»

«Мамо, казку розкажи!»

Мама! Мама! – гарне слово!

Тільки скажеш – все готове!

Ірен Роздобудько

Як зрозуміти хлопців

На уроці вчителька довго розповідала про те, як мають себе поводити хлопці та дівчата. Виявилося, що мені багато чого не можна! Наприклад, битися, мов на шаблях, на лінійках з Олегом та Костиком! Плюватися з трубочки пожованим папірцем! Не можна бігати коридорами і з розгону ковзатися на слизькій підлозі! Сидіти на підвіконні. їсти на уроці бутерброд. І малювати в зошиті з математики цифри у спідничках і бантиках. Ну, багато чого не можна.

Дізнавшись про це, я засумувала, адже дуже кортіло мати відзнаку за поведінку, якої не мала ще ні разу. Але я старалася.

Старались і хлопці. Адже вчителька оголосила «місяць чемної поведінки». Вони теж мали купу обов'язків. І теж зробили для себе купу відкриттів. Наприклад, вчителька розповіла, що ознакою справжнього чоловіка є те, що він носить портфель дівчини і навіть може провести її зі школи додому.

Краще б вона цього не говорила! Всі одразу захотіли показати себе справжніми чоловіками. Особливо Юра – хлопчик, що сидів за останньою партою.

Наступного ж дня він чекав мене біля виходу зі школи. Я вийшла, розмахуючи портфелем і міркуючи, де б його подіти, доки ловитиму метеликів на клумбі. Юра зненацька підскочив до мене й вихопив портфель.

А вихопивши, почервонів мов рак, і помчав уперед.

Допоможи тваринам знайти своїх господарів: з'єднай їх лініями по двох.

